

Spominja naj se bralec na pregovor: „Jabolko ne pade daleč od debla“, in „kakoršen oče, tak sin“. Ali pa naj premisli ta verz:

„Kakor so stari peli,
„Tako bodo mladiči žvergolesi“.

(Dalje prih.)

Poženčan.

Bilo je l. 1846, da je verli A. Slomšek po Drobntincah jel podučevati in razveseljovati slovenski narod in vzlasti svoje duhovne brate, kateri so v ta namen iz mnozih strani hiteli mu na pomoč s plodovi svojih domoljubnih vednost in skušenj. Med njimi se je oglašil i Poženčan, čegar: „Martinez iz Podloma“, kateri — zabredši mej tihotapce ali tobakarje — se po raznih nesrečah in po živi pridigi od lenobe in od nje žalostnih nasledkov dušnih in telesnih spreoberne, zmodri in postane spet dober gospodar (na Pivki, na Lepim Polji, v domačih planinah), se v veči povesti nahaja v Drobt. 1848 str. 111 — 127 pa 1849 str. 144 — 157. V letniku 1848 so razun tega brati str. 192—195 prilika: „Jakec iz Osredka“, str. 196 — 201 snemka ali parabola: „Očalar“, in str. 265 — 268: „Pesme za dobro voljo“ (Napitnica; Ženitna v Kani Galileji; Dekletam ino ženam); v letniku 1856 pa že str. 2 omenjena pesem: „Sveta dežela“ (Stoj popotnik ter ohladi — Ogenj vnetega serca i. t. d. str. 294 — 296).

A. Slomšek je bil, kateri je l. 1853 — 54 v Gradcu natisnjeno Slovencem prekoristno knjigo: „Djanje Svetnikov Božjih in razlaganje prestavnih praznikov ali svetkov“ v dveh delih dal na svetlobo. Spisali družniki sv. Mohorja, pravi o njej na čelu; v predgovoru str. VII. pa kaže keršanski duši: „Ako to Djanje svetnikov pazno čitaš, ne spotikaj se, če zapaziš, da niso vsi popisi svetnikov iz edniga peresa pritekli. Popisali so jih gospodje časti in hvale vredni: Jožef Ulaga, Mihael Pikel, Joanez Zumper, Juri Caf, Felician Globočnik, Peter Cizej, Jernej Ciringer, Mateuž Ravnikar, Štefan Kociančič, Franc Sorčič, Franc Kosar, in še drugih prijateljev kaj. Kakor u občestvo svetnikov verjem, tako obsežno delo ljubim in mu zaupam, kajti združena moč veliko premore, in veliko jih lahko stori, kar bi ednimu bilo preteško. Kakor pa ljudje u vsakem kraju ravno tistega jezika nimajo, in razne besede razno gučijo (govoré), jih tudi včasih razno zapišejo. Gerdo bi bilo jih vkarjati, in še gerše jih za to grajati, ako se vsakemu beseda prav po domače ne zarobi. Prava ljubezn ne sodi hudo, pa tudi komarjev ne preceja, kedar potreba ni“.

Kakor jo je l. 1848 naš Poženčan „Slovencam zavoljo nemške barke“ povedal bil po vseh ustih; tako jo je iskreno zapel o barvah naših slovanskih v Novic. št. 42:

Naše barve.

Rojaki! zdaj zavriskajmo,
Zmotnjave so vse preč;
Domače se olišpajmo,
Nihče se ne prepira več!

Preljube naše barve tri
Naj lepši nam stoje;
Brez višiga poména ni,
Kar one govoré.

Z njo se mi ne prestrašimo,
Naj treska bojni grom;
Viharjem se ne ganemo,
Ko gré za ljubi dom.

Naj prva barva bela je,
Tak kakor svit srebrá,
In to je pravo znamenje
Nedolžniga sercá.

In tretja zraven kakor kri
Rudeča barva je,
Junaški duh iz nje gori,
Ki slavo nam daje.

In druga modra kot nebó
Ovije naj sercé
Vsim s krepko stanovitnostjó,
Tak kot možakam gré.

Zato te naše barve tri
Naj lepši nam stojé;
Brez višiga poména ni,
Kar one govoré.

V istem listu se do Slovencev rojakov opominjaje obrača tedaj v Ljubljani vstanovljeno „Slovensko društvo“, ktero se je v svésti boljših Slovanom vsem vgodnejših časov prikazalo tudi na slovstvenem polji s svojim lastnim glasilom, ki „Letopis slovenskiga društva na Krajskim“ I. zv. 1849 v 8° str. XVI. 44 ima v sebi: „Slavencov sled po nekdanjim zemljopisu in po imenih osébnik- danje dogodovšine“ str. 1—13 in str. 44: „Od kod ima krajnska dežela svoje ime?“ spisal Poženčan.

Sredi l. 1848 prične izhajati „Slovenski cerkveni časopis“, kteri si z l. 1849 premeni naslov „Zgodnja Danica“, in v tem tečaju se št. 36 str. 285—287 nahaja „Mekinjska cerkev“, in št. 37. 38 str. 294—296 pa str. 301—303 „Mekinjski samostan sv. Klare“, popisal Matevž Ravnikar, tedaj duhoven pastir na Selih poleg Kamnika. — Mimo cerkvenega je isto leto izhajati jel politični „Slovenija“, ki se je l. 1850 prekerstil v „Ljubljanski Časnik“, in v njem je marljivi Poženčan priobčil dokaj dobro opisano „Mesto Kamnik“ (št. 32—34: Od kamniškiga svetniga zbora in od vradnikov. Somnji. Kmetijstvo ino stan premoženja. Cerkve. Gradovi. Okolica. Nekatere posebne pergodbe v Kamnici). — V Zg. Danici je razun doslej povedanega Poženčan dal l. 1853 št. 20 na svetlobo iz francoskega po Lamartinovi poslovenjeno jako pomenljivo pesem:

Cerkvena svetilnica.

Ti svetilnica v tihoti!
Čmu svetišča tmo podiš?
Čmu prikrita i v samoči
Uživaje se goriš?

Brez svetlobe kviško pota
Veste moljba i ljubav.
Svetiš li očem, sirota!
Njega, ki je dneve dal?

Moljcov truma tod ne tava,
Da svetila bi stopnjam;
Li tamneji zadelava
Se pri luči Božji hram.

Kaj se derzneš Njemu streči,
Kterga vsoljni svet česti,
Plamen Mu darvat terpteči,
Ktermu solnic tma *) gori?

Proč z neslanimi vprašanji!
Tvoj svit značja polén je
V dutji hrama, i v gunganji
Po altarjih semtertje.

Moje ti oko se pasi
Na ognjišči, ki visi;
V serci misel ta se glasi:
Prav svetilnica stori.

Iskra blaga! nas unemaš
Sred merzlote i mraku,
Večno hvalo ti posnemaš,
Ki v nebesih gre Bogu.

Sveti moja revna duša!
Iz tamote i nižav
Plam ljubezni naj se spuša
Pred Gospoda vseh višav.

Brez preneha polna švigaj
Nam svetilnica sercé,
Se pred Bogam zibaj, mīgaj
Ko svetilnica cerkvé.

Enako pomenljiva, a mimo prejšnje še bolj razširjena in sploh priljubljena je v Zg. Danici 1854 št. 21 natisnjena, po latinski: *Omni die dic Mariae — Mea laudes anima etc.* — poslovenjena: „Pe-sem sv. Kazimira“ (sinu Kazimira Jagelonskiga, Poljskiga kralja, ktera je bila pod glavo imenovaniga svetnika v letu 1604, ko so njegov grob obnavljali, v latinskem jeziku najdena), v dveh oblikah pretolmačil Poženčan na pr.:

a.

Duša časti vsak dan zlasti
Njo kraljico iz nebes;
Njen'ga djanja in nehanja
Za se nči se zares i. t. d.

— — — — —

b.

Ti odbrana, kviško djana
Si verh lune ino zvezd;
Si rodila in dojila
Njega, ki je stvaril svet;
Pa si dvica kakor pred i. t. d.

V št. 35 pa je po slični v Bukv. IV. Pesm. krajn. nar. str. 55. 56 priobčeni narodni dal natisniti pesem:

Nova štift nad Gornjim gradam.

Iz Nemškiga na krajnski svet
Oblak lutanstva vleče
Gospodov nograd tukaj stret,
Skalit vir dušne sreče.

Marija prosi Jezusa:
„Moj ljuhi! ti se vsmili,
Da to, kar Cérkev prav spozna,
Slovenci bi terdili“ i. t. d. . .

*) Tma t. j. neizrečeno velika množica.